

Jordi Tejel (Barcelona, 1971) és professor d'història internacional a la Swiss National Science Foundation adscrita a The Graduate Institute a Ginebra. Especialitzat en conflictes armats i minories, ha investigat especialment sobre el moviment i el conflicte kurds, sobre els quals ha escrit diversos llibres i publicacions acadèmiques.

Creieu que la fi de la lluita armada és definitiva aquest cop?
—Això és difícil de dir. Ja hi ha hagut altres ocasions, altres alto el foc i altres negociacions. El que sí que es pot dir és que és el primer cop que l'estat turc reconeix oficialment el PKK, i sobretot Öcalan, com a intermediari i soci en les negociacions. És el primer cop que el govern s'implica realment, i el primer ministre està certament posant-se a risc.

—**I quin creieu que serà el proper pas?**

—Ningú sap cap on anem. Primer hi ha hagut la crida a l'alto el foc, que en principi tenen tot l'estiu per a fer-ho, i per part del govern turc s'ha creat una comissió de savis. En aquesta comissió hi ha més de 60 personalitats, entre les quals trobem intel·lectuals, polítics i membres de la societat civil. Aquesta gent ara ha d'anar per tot el país i convèncer la gent i l'opinió pública que el procés de pau és important. El pas següent encara no se sap. Jo vaig parlar amb un membre d'aquest consell de savis abans que anés a Istanbul a reunir-se amb els altres, i em va dir que encara no sabia què havia de fer. Si ells no ho saben... Aquest és una mica el problema i la trampa d'aquest procés de pau.

—**Expliqueu-me això.**

—Ha creat moltes expectatives, i hi ha molta gent que és optimista, però molta gent, entre els quals m'incloc, som una mica escèptics. Tenim la impressió que el primer ministre vol una cosa, que és la fi de la lluita armada, però un cop aconseguit això ningú no sap ben bé què vol oferir als kurds. Per un altre cantó, cal que hi hagi algun guany. De moment no queda clar què és el que està disposat a oferir en temes d'autonomia o drets culturals.

—**Quines contrapartides exigirà el PKK en les negociacions?**

“Al Kurdistan hi ha el sentiment que ara és la bona”

—El problema és que tot ha començat a l'inrevés. El govern ja ha demanat directament que el PKK es desarmi i es retiri, i això en altres casos ha estat el darrer pas. Primer et poses d'acord sobre els objectius i, al final, o mentrestant, la guerrilla es desarma i es verifica que hi ha hagut el desarmament. El govern vol començar pel final. En aquest punt ja hi ha certa fricció entre el PKK i el govern turc. Fins i tot la manera com anomenen el procés és diferent: per a uns és la fi del terrorisme i per als altres un procés de pau. El PKK el que podrà demanar és l'amnistia dels seus presoners, l'alliberament d'Öcalan, però també moltes demandes que no tenen a veure amb la guerrilla, com l'autonomia local, la descentralització administrativa o la reforma de la Constitució. La setmana passada, per exemple, Erdogan va tornar a repetir que, si hi ha una reforma de la Constitució, el terme de nació turca no es traurà. Aquesta és una de les demandes i reivindicacions dels kurds. Diuen que la Constitució no hauria d'incloure aquesta paraula, sinó que hauria de parlar de ciutadans turcs.

—**I la proposta del PKK sobre el confederalisme de les comunitats kurdes a Síria, Turquia, l'Iraq i l'Iran, té possibilitats de veure el llum verd?**

—No, no ho crec. Des del punt de

vista pràctic i pragmàtic, les demandes se centraran sobre el terreny turc. Encara que el somni d'un kurd sigui un Kurdistan unit, ara per ara han de concentrar-se en Turquia. Turquia no està preparada per a una reforma administrativa molt profunda, però el que sí que podria haver-hi és una certa descentralització. Erdogan fins i tot va parlar de recuperar un terme de la fi de l'Imperi otomà perquè el sultà va dir que el Kurdistan era “una província més de l'Imperi”, una denominació que es podria recuperar. Tot això s'ha d'omplir de contingut. Per exemple, a l'Iran hi ha una província que es diu Kurdistan, però no té autonomia i està igualment sotmesa al poder autoritari del règim. El nom no fa la cosa.

—**O sigui que el que estarien negociant seria una certa autonomia i un reconeixement cultural i lingüístic?**

—Aquestes són essencialment les demandes del BDP, el partit pro-kurd. El PKK no té un programa molt definit i va canviant una mica amb els anys. Això seria més o menys el comú denominador. En el BDP també hi ha un debat intern, sobre quin model d'autonomia, per exemple. Estan estudiant molts models, com el basc, el català o el nord-irlandès. S'ho miren tot.

—**De fet, el líder en funcions del PKK, Murat Karayilan, ha parlat d'una Constitució com l'espanyola...**

—Sí, ja fa anys que es miren el model espanyol i el coneixen bé. Han de definir-se i, sobretot, han d'anar veient què és el que el govern turc pot acceptar o no. Aniran adaptant les demandes en funció del que vegin possible. D'alguna manera, hi ha un sentiment que ara és la bona. No sé si acabarà bé, però en tot cas cap de les dues bandes no vol quedar com el dolent de la pel·lícula. De moment, es miren, s'estudien i procuren que el procés continuï.

—Öcalan sembla que forma part del sector més partidari de la negociació amb Ankara. Hi ha sectors que s'hi oposen, a la negociació?

—Sí, perquè hi ha una part de la guerrilla, com en tota lluita armada, que viu de la guerra i si s'acaba no sabran què fer. Ho dic d'una manera crua però és una part de la realitat. Això suposo que també serà una de les coses que el govern mirarà, què ofereix a tota la gent que ens aquests moments està a la guerrilla, que fa molts anys que està a les muntanyes, que ha aconseguit una certa autonomia i un cert poder econòmic. Se'ls haurà d'oferir alguna cosa, en termes bé materials o bé més simbòlics. Evidentment, hi ha sectors que són més durs, que volen coses més concretes abans de deixar la lluita armada.

—Penseu que la Unió Europea hi ha tingut molt a veure, en les negociacions entre Turquia i el PKK?

—La Unió Europea no hi ha tingut a veure res en absolut, en l'impuls de les negociacions. Hi ha tres factors que ho expliquen. Per una banda, hi ha els Estats Units, que ja fa temps que compleixen un rol en això i van empenyent Turquia cap a una sortida, perquè els interessa una certa estabilitat regional. Han fet tot el que han pogut perquè Turquia s'acosti. Després hi ha que Erdogan es vol presentar a les eleccions presidencials com el president que ha portat la pau, i aconseguir així la majoria absoluta, reformar la Constitució i fer que s'acabi el que anomena terrorisme. L'últim factor clau és el que ha passat a Síria, que no ho esperava. Primer, la revolta síria i després el PYD, que és un partit lligat al PKK, es va apoderar del control del nord de Síria. Això ha posat Turquia contra les cordes, que en aquest moment té unes relacions molt dolentes amb Síria, i

“Hi ha una part de la guerrilla, com en tota lluita armada, que viu de la guerra i, si s'acaba, no sabran què fer. Per això hi ha sectors que s'oposen a la negociació.”

el PKK està organitzat amb milers d'homes i dones armats. Això ha portat Turquia a moure peça i fer alguna cosa.

—El fet que els dos partits opositors al govern islamista moderat turc, que són nacionalistes excoients turcs, s'oposin frontalment a qual-sevol rebaixa, com ara una reforma constitucional, fa que el procés de pau sigui més feble?

—Sí, aquest és un dels problemes. Per exemple, si comparem el que va passar a Irlanda del Nord, trobem que tant el Partit Laborista com el Partit Conservador estaven a favor d'una solució negociada, i el tema nord-irlandès tampoc no era un tema central de la política britànica. No és el cas de Turquia, on tenim una oposició con-

trària a tota renúncia i el tema kurd és central, el principal problema. No som davant d'un escenari serè a Turquia, sinó més aviat apassionat i una mica agressiu. Efectivament, aquest és un dels inconvenients que hi ha en aquest procés.

—I, si tot va bé, creieu que ens trobem davant el principi de la fi del conflicte?

—Això no es pot dir mai. Si es desarmen, hi ha una negociació i una certa autonomia, efectivament podrem dir que el conflicte s'ha residualitzat. Però sempre pot passar com està passant a Irlanda del Nord un altre cop, una líder que es va ascendir i alguns sectors es desentenen del procés de pau i continuen actius encara que marginals. Això podria passar també a Turquia. Però el cor del PKK, si ho deixa estar, ha de portar algun dia a la fi del conflicte tal com el coneixem. Què pot passar d'aquí a 20 anys? Com en tot conflicte, dependrà de les dues parts. Sovint aquests conflictes no s'acaben del tot, però, a mig termini, pot portar a la pacificació.

Nicolás Tomás

“La UE no hi ha tingut res a veure, en l'impuls de les negociacions”